

Višedretvena sinkronizacija

svi zadaci ikad!!

2010/11 – 2KZ

6. U nekom sustavu zbivaju se događaji koji traže obradu. Dijelovi obrada traže sredstva zaštićena binarnim semaforima. Obrada događaja obavlja se u zasebnim dretvama s odgovarajućim prioritetima (pojava događaja višeg prioriteta istiskuje obradu manjeg prioriteta, tj. odgovarajuće dretve). Neka su događaji (za promatrani vremenski interval) zadani vremenima pojave, trajanjima obrade i zahtjevima za sredstvima i njihovim oslobađanjem (na početku se zauzimaju i/ili oslobađaju sredstva):

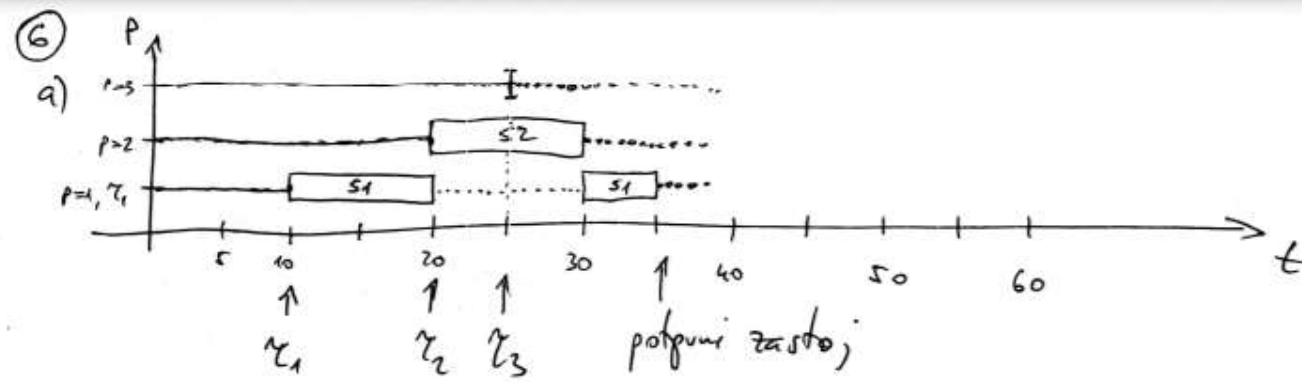
τ_1 : $t_1=10$; {[zauzmi(s_1); radi(15)]; [zauzmi(s_2); radi(5)]; [oslobodi(s_1, s_2); radi(5)];}

τ_2 : $t_2=20$; {[zauzmi(s_2); radi(10)]; [zauzmi(s_1); radi(5)]; [oslobodi(s_1, s_2); radi(5)];}

τ_3 : $t_3=25$; {[zauzmi(s_2); radi(5)]; [zauzmi(s_1); radi(5)]; [oslobodi(s_1, s_2); radi(5)];}

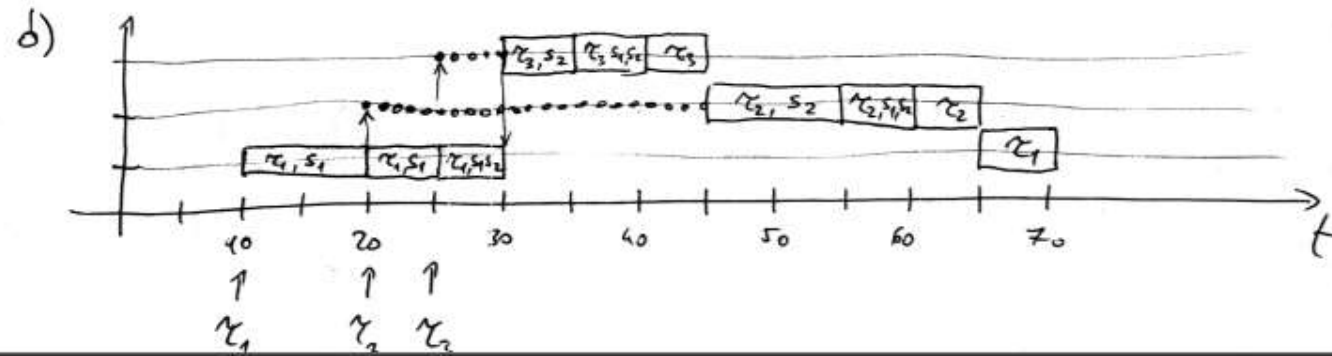
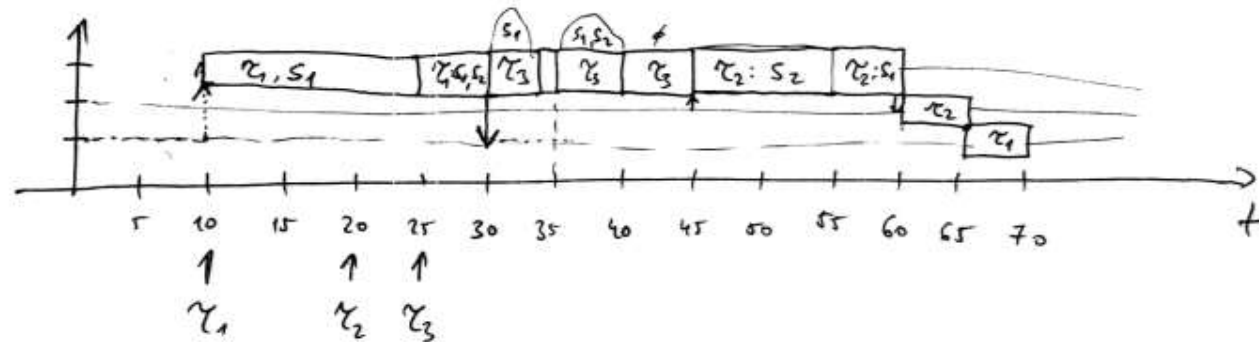
Prikazati što će se dogoditi u sustavu ako se koristi:

- a) (2) samo raspoređivanje prema prioritetu
- b) (2) protokol nasljeđivanja prioriteta
- c) (2) protokol stropnog prioriteta – jednostavnija inačica (navesti stropne prioritete sredstava)
- d) (2) protokol stropnog prioriteta – napredna inačica (navesti stropne prioritete sredstava)

b) isto kao i a), s time da: u $t=25$ τ_2 uadijubi prihvati od τ_3
 u $t=30$ τ_1 —||— τ_2 (t. od τ_3)

c) $SP(S1) = 3$
 $SP(S2) = 3$

2020 – ZI

5. [2 boda] Problem pet filozofa riješen je prikazanim kodom sa semaforima uz korištenje izvorna protokola stropnog prioriteta ("složenijeg"). Sve dretve imaju jednaki prioritet=10.

```
filozof (i)
    ponavlja
        razmišljaj
        ČekajSEM (i)
        ČekajSEM ((i+1) mod 5)
        jedi (traje 10 jedinica vremena)
        PostaviSEM ((i+1) mod 5)
        PostaviSEM (i)
```

Pokazati rad sustava za sljedeće scenarije:

- a) u $t=0$ filozof 1 prvi hoće jesti (završava s razmišljanjem);
u $t=1$ filozof 3 hoće jesti (ostali filozofi još dugo razmišljaju)
- b) u $t=0$ svi filozofi hoće jesti, ali je filozof 2 prvi pozvao ČekajSem (drugi je filozof 4).

Završiti s prikazom nakon što prvi filozof koji jede završi i postavi oba semafora (i pritom možda propusti nekog drugog) ili ako se dogodi potpuni zastoј.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6

f1 f3
s1 s3
s2 s4

- a) u $t = 0$ filozof 1 može zauzeti oba semafora:
- za ČekajSEM(1) nema S^* i $S1$ je slobodan, pa nema ograničenja
  - za ČekajSEM(2) S^* je $S1$, ali ovaj filozof ga je zauzeo
- u $t = 1$ filozof 3 se blokira
- ČekajSEM(3): S^* je $S1$, filozof 3 nema veći prioritet!
- u $t = 10$ filozof 1 oslobađa semafore i onda tek može filozof 3
- b) slično kao za a), samo što prvo kreće filozof 2, pa onda 4.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6

svi
f2
s2
s3

f1 uzima i s2 -> spreman

f3 uzima s4 -> spreman

f3 uzima s3 -> čeka s4

f5 uzima s5 -> čeka s1

f4
s4
s5

f1
s1, čeka s2

f3 čeka s3, s4

f5 čeka s5, s1

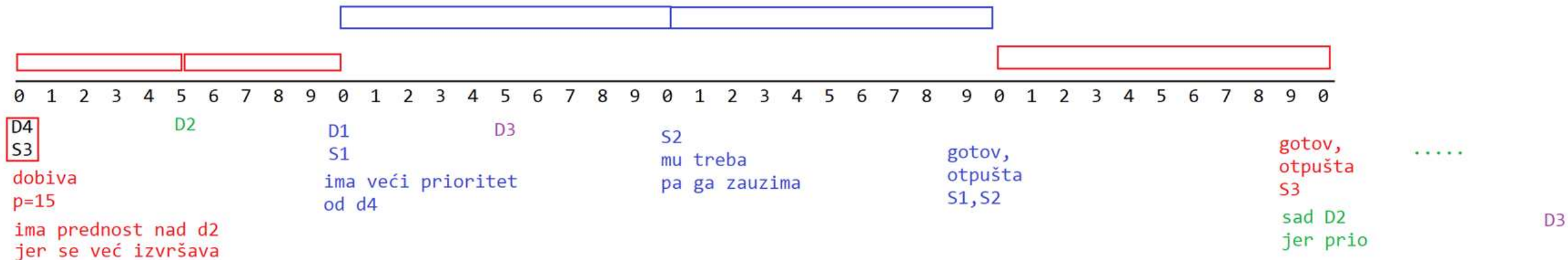
2017 – ZI

10. [2 boda] U nekom sustavu nalaze se dretve $D_1 - D_4$ s prioritetima $p_1 = 20$, $p_2 = 15$, $p_3 = 10$, $p_4 = 5$. Poznato je da će dretva D_1 u svom radu trebati semafore S_1 i S_2 , dretva D_2 semafore S_2 i S_3 , dretva D_3 semafore S_3 i S_4 te dretva D_4 semafore S_1 i S_3 . Početne vrijednosti svih semafora su 1. Ukoliko se koristi izvorni protokol stropnog prioriteta opisati zbivanja u sustavu za slijedeći scenarij:

- a) u $t = 0$ se javlja D_4 i treba S_3
- b) u $t = 5$ se javlja D_2 i treba S_2
- c) u $t = 10$ se javlja D_1 i treba S_1
- d) u $t = 15$ se javlja D_3 i treba S_3

Pretpostaviti da svaka dretva nakon što zauzme semafor isti i vrati nakon 20 ms korištenja, osim dretve D_1 koja nakon 10 ms treba i semafor S_2 , te nakon još 10 ms rada s oba semafora, oba i otpušta.

na sljedećem slajdu je službeno rješenje, ovo
je naše

10.	Δ	p	S	S	SP
	Δ_1	20	S_1, S_2	S_1	20
	Δ_2	15	S_2, S_3	S_2	20
	Δ_3	10	S_3, S_4	S_3	15
	Δ_4	5	S_1, S_3	S_4	10

$t=0$ Δ_4 zauzima S_3

$t=5$ Δ_2 se blokira ($P_2 > SP(S^* = S_2) = 15$ nije zad.) $\Rightarrow P(\Delta_4) = P(\Delta_2) = 15$

$t=10$ Δ_1 zauzima S_1 (Δ_4 je do tada obradila 10 ws)

$t=15$ Δ_3 se blokira ($P(\Delta_4) = 15 > P(\Delta_3)$ pa Δ_4 u potpunosti preuzima od Δ_3)

(pretpostavimo jeduprocesorski sustav)

$t=20$ Δ_1 zauzima S_2 ($S^* = S_1$ koji drži brata Δ_1 !)

$t=30$ Δ_1 otpušta S_1 i S_2 (^{izvršava}), Δ_4 nastavlja s radom

$t=40$ Δ_4 otpušta $S_3 \Rightarrow$ radnja se prvo na 5, Δ_2 nastavlja s radom - zauzima S_2

$t=60$ Δ_2 otpušta S_2 , završava, Δ_3 zauzima S_3

$t=80$ Δ_3 otpušta S_3 , završava

2014 – ZI, nakon obrađenog B se semafor otpušta

8. [2 boda] U nekom sustavu javljaju se dretve: D_1 u $t_1 = 0$ ms, D_2 u $t_2 = 3$ ms te D_3 u $t_3 = 6$ ms. Svaka dretva sastoji se od tri dijela posla: A, B i C. Izvođenje A dijela traje 2 ms, B dijela 3 ms te C dijela 2 ms. Prije izvođenja B dijela dretve trebaju zauzeti semafore: D_1 semafor S_1 , D_2 semafor S_2 , D_3 semafor S_1 . Dretva D_3 ima najveći prioritet, dok D_1 ima najmanji. Ukoliko se koristi protokol nasljeđivanja prioriteta pokazati izvođenje zadanih dretvi, tj. što procesor radi u pojedinom trenutku, dok sve dretve ne završe sa svojim poslovima.

Rj.

t	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
D	1 _A	1 _A	1 _B	2 _A	2 _A	2 _B	3 _A	3 _A	1 _B	1 _B	3 _B	3 _B	3 _B	3 _C	3 _C	2 _B	2 _B	2 _C	2 _C	1 _C	1 _C	1 _C	–

mi smo tu dobili malo drugačije:

T	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1
	A1	A1	B1	A2	A2	B2	A3	A3	B1	B1	B3	B3	B3	C3	C3	B2	B2	C2	C2	C1	C1	

2013 – MI, nema rj

13. (3) U nekom jednoprocesorskom sustavu u istom trenutku pokrenute su dretve: D_1 , D_2 , D_3 , D_4 i D_5 . Neka se posao dretvi može opisati sa (indeks i opisuje dretvu D_i):

```
dretva D(i) {  
    PostaviSem(S[i+1]);  
    ČekajSem(S[i]);  
}
```

Početne vrijednosti semafora su nule. Indeks dretvi predstavlja prioritet (veći broj označava veći prioritet). Prikazati rad prioritetnog raspoređivača dok sve dretve ili ne završe ili se blokiraju u redu semafora.

2009 – 2MI, nema rj

4. U sustavu S_2 se nalazi pet periodičkih zadataka: τ_1 do τ_5 . Raspoređivanje zadataka se obavlja po prioritetu (s dozvoljenim prekidanjem zadataka), a prioriteti su pridijeljeni statički: τ_1 ima najveći, a τ_5 najmanji prioritet. Vremena izvođenja zadataka su ista za sve zadatke i iznose: $c_i = 5$. Zadaci τ_1 i τ_5 u svom izvođenju trebaju sredstvo X (koriste ga u kritičnom odsječku zaštićenom istim semaforom), ali samo za vrijeme $c_x = 1$ (od ukupnog $c_i = 5$ vremena računanja u jednom pojavljivanju). Svi se zadaci periodički javljaju u sustav s periodom $T = 100$, ali ne nužno sinkronizirano, ne nužno svi u isto vrijeme.
- a) (2) Odrediti najveće moguće odgađanje završetka izvođenja zadatka τ_1 zbog problema inverzije prioriteta (u najgorem slučaju).
  - b) (1) Ako bi se koristio protokol stropnog prioriteta ili protokol nasljeđivanja prioriteta, koliko bi tada iznosilo najveće odgađanje završetka (zbog problema inverzije prioriteta)?

2017 – ZI, nema rj

7. [2 boda] U nekom jednoprosesorskom sustavu izvode se dretve A , B , C i D . Dretva A ima najveći prioritet, slijedi dretva B , pa C te D koja ima najmanji. Dretve koriste tri sredstva koja su zaštićena semaforima S_1 , S_2 i S_3 . Sve dretve mogu trebati bilo koje sredstvo u svom izvođenju. Ponekad, dretva koja već ima jedno sredstvo može tražiti i drugo, ali ne i treće (prije traženja trećeg otpušta sva zauzeta). Pretpostavka je da se potpuni zastoј neće dogoditi . Ako sustav koristi raspoređivanje prema prioritetu te protokol nasljeđivanja prioriteta, koliko se najviše (u najgorem slučaju) može zaustaviti dretva A zbog inverzije prioriteta? Opisati scenarij u kojem se to događa.

Slijede zadaci iz skripte, nemaju rj

17. U nekom sustavu javljaju se dretve: D_1 u $t_1 = 0$ ms, D_2 u $t_2 = 3$ ms te D_3 u $t_3 = 6$ ms. Svaka dretva sastoji se od tri dijela posla: A, B i C. Izvođenje A dijela traje 2 ms, B dijela 3 ms te C dijela 2 ms. Prije izvođenja B dijela dretve trebaju zauzeti semafore: dretva D_1 semafor S_1 , dretva D_2 semafor S_2 , dretva D_3 semafor S_1 . Dretva D_3 ima najveći prioritet, dok dretva D_1 ima najmanji. Ako se koristi protokol nasljeđivanja prioriteta pokazati izvođenje zadanih dretvi, tj. što procesor radi u pojedinom trenutku, dok sve dretve ne završe sa svojim poslovima.

18. Za neki sustav poznati su događaji pokretanja dretvi, njihovi poslovi i trajanja.

U $t = 1$ pokreće se dretva D_1 . Nakon 1 ms rada dretva treba zauzeti semafor S_1 . Nakon još 2 ms rada (uz semafor S_1) treba semafor S_2 . Nakon još 1 ms rada (uz semafore S_1 i S_2) otpušta oba semafora. Nakon još 1 ms rada dretva završava. Ukupno, dretva treba 5 ms procesorskog vremena.

U $t = 3$ pokreće se dretva D_2 . Nakon 1 ms rada treba zauzeti semafor S_2 . Nakon još 2 ms rada (uz semafor S_2) treba semafor S_3 . Nakon još 1 ms rada (uz semafore S_2 i S_3) otpušta oba semafora. Nakon još 1 ms rada dretva završava. Ukupno, dretva treba 5 ms procesorskog vremena.

U $t = 5$ pokreće se dretva D_3 . Nakon 1 ms rada treba zauzeti semafor S_3 . Nakon još 2 ms rada (uz semafor S_3) treba semafor S_1 . Nakon još 1 ms rada (uz semafore S_1 i S_3) otpušta oba semafora. Nakon još 1 ms rada dretva završava. Ukupno, dretva treba 5 ms procesorskog vremena.

Dretva D_3 ima najveći prioritet, slijedi D_2 dok D_1 ima najmanji prioritet. Prikazati rad sustava dretvi na jednoprocorskom sustavu koji koristi prioritetno raspoređivanje te:

a) nikakve druge protokole (niti nasljeđivanje prioriteta niti stropne protokole)

b) ako koristi protokol nasljeđivanja prioriteta

c) ako koristi jednostavniju inačicu protokola stropnog prioriteta

d) ako koristi izvorni protokol stropnog prioriteta.

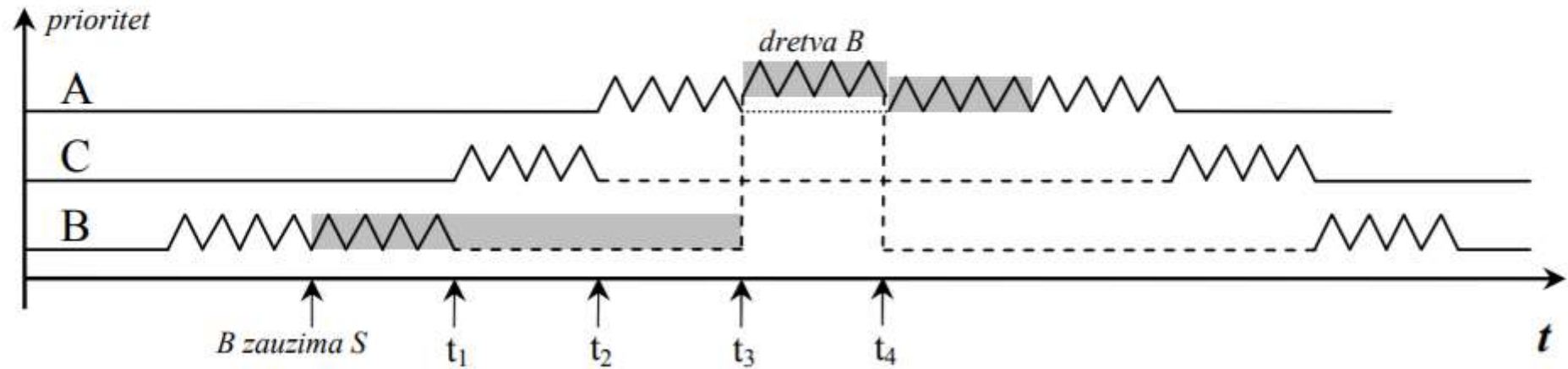

19. Dretve $D_1 - D_4$ koriste semafor S po 100 ms, ali ne odmah po pokretanju već nakon 50 ms rada (svaka dretva najprije nešto radi 50 ms pa onda hoće semafor S za idućih 100 ms). Nakon otpuštanja semafora dretve rade nešto još 50 ms (dakle ukupno $50+100+50$, svaka dretva). Dretva D_2 javlja se prva u $t = 0$ ms. Slijedi D_3 u $t = 100$, D_4 u $t = 100$ te D_1 u $t = 150$. Prioritet dretvi određen je njenim indeksom: D_4 ima najveći a D_1 namanji prioritet. Ako se dretve izvode na dvoprocesorskom sustavu i koristi se protokol nasljeđivanja prioriteta (uz prioritetni raspoređivač), pokazati rad sustava.
20. U nekom jednoprocorskom sustavu izvode se dretve A , B , C i D . Dretva A ima najveći prioritet, slijedi dretva B , pa C te D koja ima najmanji. Dretve koriste tri sredstva koja su zaštićena semaforima S_1 , S_2 i S_3 . Sve dretve mogu trebati bilo koje sredstvo u svom izvođenju. Ponekad, dretva koja već ima jedno sredstvo može tražiti i drugo, ali ne i treće (prije traženja trećeg otpušta sva zauzeta). Pretpostavka je da se potpuni zastoj neće dogoditi. Kada neka dretva zauzme sredstvo, ona ga ne koristi (aktivno) dulje od $10 \mu s$. Ako sustav koristi raspoređivanje prema prioritetu te protokol nasljeđivanja prioriteta, koliko se najviše (u najgorem slučaju) može zaustaviti dretva A zbog inverzije prioriteta? Opisati scenarij u kojem se to događa.

Slijedi dio teorije s ispita, ima točnih odgovora

2010 – ZI

5. Dretve A i B, različita prioriteta, koriste isto sredstvo S prema slici ispod. Osim njih u sustavu se pojavljuje i dretva C (u t_1). Opisati što se dogodilo u trenucima t_1 , t_2 , t_3 i t_4 . Sustav koristi raspoređivanje prema prioritetu.

u t3 se pojavljuje inverzija prioriteta te se primjenjuje *protokol nasljeđivanja prioriteta*

2010 – ZI

6. Sinkronizacijski mehanizmi su često neophodni u višedretvenom programu. Međutim, njihova uporaba mora biti pažljivo analizirana jer može uzrokovati mnoge probleme. Koji su to problemi? Kako ih se može riješiti/izbjeći/ublažiti?

potpuni zastoј, inverzija prioriteta

2010 – 2MI

3. (2 boda) Zašto je *problem inverzije prioriteta* „problem“ za RT sustave?

Problem je stoga što se zadatak većeg prioriteta ("bitniji zadatak") odgađa zbog zadatka manjeg prioriteta, i to ne samo zadatka koji trenutno ima traženo sredstvo, već i ostalih koji i ne moraju imati nikakve veze s tim sredstvom na kome se zadatak većeg prioriteta blokira.

Teorija bez točnih odgovora

11. (1) Što je to rekurzivno zaključavanje i zašto je ponekad potrebno?
  12. (1) Koja su uobičajena dodatna proširenja sinkronizacijskih i komunikacijskih mehanizama često potrebna u RTS okruženju (ali ne samo u njemu)?
6. Što je to potpuni zastoj? Kad se može pojaviti? Kako se izbjegava?
  7. Što je to rekurzivno zaključavanje i zašto je ponekad potrebno?
  8. Na primjeru prikazati nastajanje problema inverzije prioriteta.
  9. Opisati izvorni protokol stropnog prioriteta te njegovo pojednostavljenje.
  10. Opisati protokol nasljeđivanja prioriteta. Prikazati rad protokola nad primjerima.
  11. Nad kojim sinkronizacijskim mehanizmima definiranih POSIX normom su podržani protokoli stropnog prioriteta te protokol nasljeđivanja prioriteta?